

348. Sokorópátka, Harangozó-hegy

(Győr-Moson-Sopron megye) B?, V?, Kö

A részletes tanulmányt lásd a kötet 91. oldalán!

MOLNÁR ATTILA

349. Solymár, vár

(Pest megye) Kö

A vár 2005 óta zajló ásatását 2008-ban két helyen folytattuk. Egyrészt a K-en állt torony É-i és D-i oldalán az ELTE Régészettudományi Intézete Magyar Középkori és Kora Újkori Régészeti Tanszéke tanácsátása keretében tovább vizsgáltuk a rétegvizonyokat és az egykori külső várfal vonalát, másrészt D-i és Ny-i fala helyreállításának előkészítésére folytattuk a palotaépülethez kapcsolódó ún. nagy- vagy mélypince feltárását.

A torony illetve az attól É-ra húzódó belső osztófal mellett nyitott kutatóárkokban és szelvényekben főként a leletanyag tanúsága szerint (Zsigmond-kori kályhacsempe-töredékek) a 15. sz. középső harmadában idehordott, sárga, homokköves, néhol agyagos, többretegű feltöltést elemeztük. A rétegek néhol meredeken estek Ny-ról K felé, ami arra utal, hogy ÉK-en lehetett a 14. sz. végén emelt vár egyik legalacsonyabb pontja. Megszakadásuk vonala jól kirajzolta a 18. századtól elbontott várfal belső síkját, bár ez utóbbi a vizsgált terület középső részén még továbbra sem egyértelmű. Valószínű ugyanakkor, hogy a fal kitermelésekor itt a belső, középkori rétegek is jelentősen pusztultak. A korábbi felszint illetve a várépítés rétegsorait csak néhány ponton értük el, ugyanakkor É-on építési rétegeket is megfigyelhettük az 1541 után elpusztult erősség életének utolsó szakaszából.

A nagy- vagy mélypincében elbontottuk az É-i részen még meghagyott betöltés 1 m széles D-i sávját. Ennek során K-en a vastag pusztulási illetve betöltődési rétegből egy Mátyás-emblémás majolika padlótégla, a vékony Ny-i faszenes és homokos-agyagos rétegekből pedig jelentős, a 16. sz. első felére tehető kerámia- és fémanyag került elő. Ezután két, egymáshoz kapcsolódó kutatóblokkot nyitottunk a Ny-i fala előtt és egy további kisebb szelvényt mélyítettünk a DK-i sarokban. Célunk egyrészt a Ny-i falsík meghatározása, másrészt a D-i falban kialakított két bevilágítónyílás alsó záródásának tisztázása volt. A Ny-i falról egyértelműen megállapíthattuk, hogy az közvetlenül megépítése után kidőlt, középső része az omlás idején még nedves habarcs későbbi kiszáradása miatt szinte szétbonthatatlanul összecementeződött szabálytalan falazattömbként jelentkezett az említett rétegsor alatt, így a falsíknak csak az indulása volt meghatározható a két falsarokban. Újjáépítésére tehát nem is vállalkoztak, ugyanakkor azt is megállapíthattuk, hogy már az omlás előtt megkezdték a hosszfalakban kihagyott fészkekben a tervezett K–Ny-i irányú, téglából rakott dongaboltozat építését. Miután felhagytak a pince megépítésével, annak gödre részben a vár pusztulásakor, részben azt követően töltődött fel. Nem kizárt azonban, hogy a D-i

fal középső része előtt egy 1 m-es sávban később ráástak a boltvállra, talán az ide beépített téglák kitermelése céljából, mindenesetre az utóbbiakból csak a beásással nem érintett DNy-i sarokban maradt meg két sor. Az építkezés félbemaradásával magyarázható, hogy a két bevilágítóablak belső, pincetér felőli falazata sem készült el, az ugyanis a már meg nem épült boltozatra támaszkodott volna. A két, felfelé egyenletesen szűkülő káva és a pincetér felé rézsúvel záruló hátfal alsó része ugyancsak téglából készült, legalábbis ez tételezhető fel a jobb állapotban megmaradt Ny-i oldalon tett megfigyeléseink alapján.

Munkatársak: Giber Mihály régész, Phd-hallgató; Bakonyi Regina, Baráth Anita Carmen, Bognár Katalin, Czidor Dániel, Csoltkó Emese, Fodor Péter, Gregor István, Groma Katalin, Harsányi Richárd, Hullám Dénes, Iszmailovszki Gábor, Kiss Laura, Koller Bea, László Emese, Miletics Edina, Nagy László, Nagy Szabolcs, Rákóczi Gergely, Sömjéni Anikó, Sugár József, Szabó Annamária, Szórádi Zsófia, Varga Emese, Vargha Mária, Zay Orsolya régészhallgatók.

FELD ISTVÁN

350. Somogyudvarhely, Kétnyári-mező

(Somogy megye) Á, Kk

2008. június 12-én terepbejárást tartottunk öntözőrendszer kiépítését megelőzően a külterületi 0133/4 és 0133/5 hrsz. telkeken. A területtől DDK-re a Kétnyári-mező (Somogyudvarhely 4. sz.) régészeti lelőhely található. A terület É-i részén mindössze 3 kerámia-töredéket találtunk. A terület DNy-i része volt gabonával fedett, DK-en egy viszonylag kisebb területen 8 db késő Árpád-kori, késő középkori kerámia-töredéket találtunk. A teleptől É-ra egy gyümölcsös található, sem ez sem a D-re lévő művelt terület nem volt bejárható.

A most regisztrált lelőhely, *Kétnyári-mező II.*: a terepbejárás tapasztalatai alapján feltételezhetjük, hogy összeér a Kétnyári-mező nevű lelőhellyel. A kettőt csak körülbelül 350 m, nem bejárható terület választja el egymástól, koruk is megegyezik. A viszonylag kevés kerámia-töredék alapján viszont feltételezhetjük, hogy a lelőhelynek csak egy külső, kevésbé intenzív sávja éri el a tervezett beruházás területét.

Munkatárs: Cserép Tamás technikus.

MOLNÁR ISTVÁN

351. Sonkád határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, B, V, Sza, Á, Kk

2008. február 21–26. között a Jósa András Múzeum munkatársai terepbejárást végeztek a község teljes közigazgatási területén egy tervezett területrendezés munkálatait megelőzően. Ennek során az alábbi új lelőhelyeket találtuk.

9. sz. lh.: A Cseh-tag Ny-i részén vaskori kerámiaanyag került elő viszonylag nagy területen.

10. sz. lh.: A Piskáros-csatornától K-re mintegy 200 m-re indul. Felszínéről jelentős mennyiségű késő bronzkori cserepet, némi obszidiánpattintéket, örlőkőtöröredéket és fenőkövet gyűjtöttünk.

11. sz. lh.: A kispaládi úttól D-re hozzávetőlegesen 420 m-re, a Bérlet-táblát egy szakaszon nagyjából átlósan telepített fasortól közvetlenül É-ra azonosítottuk. Leletanyaga: bronzkori és császárkori edénytöröredékek.

12. sz. lh.: A lelőhelyet a Túr gátjával párhuzamosan futó, majd derékszögben megtörő Teleki-csatorna vágja ketté. Az ÉK-DNy-i irányú, nagy kiterjedésű település a gáttól alig 70–80 m-re indul, míg KDK-ról egy kisebb csatorna határolja. Császárkori leletanyagából kiemelkedik egy pecsételt, beregsurányi műhelyből származó tál oldaltöröredéke.

13. sz. lh.: A 11. sz. lelőhellyel egy sávban, attól kb. 140 m-re Ny-ra húzódik, az említett fasortól D-re. Őskori és Árpád-kori cserépanyag jelezte.

14. sz. lh.: A Túr töltésétől Ny-ra 50, a folyón átívelő hídtól DDNy-ra mintegy 300, a falut keresztező műúttól szintén 300 m-re kezdődik. Leletanyaga: császárkori(?), középkori és újkori kerámia.

15. sz. lh.: É-ról és Ny-ról az egykori Új Élet Tsz létesítményeivel szomszédos 50 ill. 100 m-re, míg D-ről közvetlenül egy kisebb csatorna magaspártja szegélyezi. A szántásból Árpád-kori és újkori cserepeket gyűjtöttünk.

16. sz. lh.: A Nagy Száraz nevű határrész Ny-i felében, a települést kerítő kertektől csekély távolságra K-re fekszik. A településről DDNy-ra kivezető, a nyaralók felé vezető műúttól 80 m-re ÉK-re, a kertek alatt futó és D felé a következő dűlőút között található. Leletanyaga császárkori, Árpád-kori, késő középkori és újkori kerámiából tevődik össze.

17. sz. lh.: Ugyanebben a határrészben a 16. lelőhelytől ÉK-re nagyjából 300 m-re, a templomtoronnyal egy vonalban húzódik. Felszínén Árpád-kori, és késő középkori fazekak oldaltöröredékei mutatkoztak.

18. sz. lh.: Ugyanebben a határrészben található, Ny-i szélét metszi az említett délebbi földút, míg a K-i oldalától alig 20–30 m-re húzódik a nagyfeszültségű távvezeték. Kevés jellegtelenségek őskori, császárkori(?) és újkori edénytöröredéket találtunk a jórészt szántatlan földön.

19. sz. lh.: Sonkádi tanyától D-re, egy É-D irányú dombháton szórványosan császárkori kerámiát találtunk.

Munkatársak: Scholtz Róbert, Lukácsné Nagy Márta, Lukács József régészek; Kiss László rajzoló; Németh Andrea adatrögzítő.

PINTYE GÁBOR

352. Sopron, Bánfalvi út 51.

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

2008. április 14-én helyszíni szemlét végeztünk a telken. A lakóház alatt a pinceszinten épített objektum található, mely római kori vízvezetéknek bizonyult.

A Paur Iván által 1875-ben rajzolt metszettel⁴¹ teljes egyezést mutat. A tulajdonos kb. 30 évvel ezelőtt talált rá a vezetékre, házat úgy építette meg, hogy az épségben maradjon. A pincelépcsőt felnyithatóan alakította ki, itt megbontotta a vízvezeték tetejét alkotó téglákat, így be lehet bújni az építménybe. Kb. 15 m hosszú szakaszon a telek szélességében bejárható. Alja peremes téglából kiképzett, fala kőből épült, tetejét háztető formában egymásnak döntött peremes téglák alkotják, ezek fölött még kőfalazat van, ami kívülről boltozatszerű lezárást eredményezett. A peremes téglák csúcsa a kert jelenlegi szintjétől 93 cm mélyen van. Iránya DNy-ÉK. A tulajdonos elmondása szerint a vízvezeték kitisztításakor tárgyi leletek nem kerültek elő. A szomszédos telkeken is megtalálták a vízvezeték folytatását; volt, aki betemette, más belevezette a szennyvizet vagy szétszedte.

GABRIELI GABRIELLA

353. Sopron, Marbesatz

(Győr-Moson-Sopron megye) I

2008. június 30-án telefonos bejelentés érkezett arról, hogy Fertőrákos és Balf között a szőlőkbe vezető földúton kerámiatöröredékeket mosott ki a kavicsos útból a felhőszakadás. A földút a Hausesatz és a Marbesatz között húzódik. A bejelentő pontos leírása alapján a helyet a július 2-i helyszíni szemlén megtaláltuk. A töredékek kb. 100 m-en át követhetők voltak az úton; három edényhez tartoztak, ezekből kettő szinte teljesen összeállítható. Csontmaradványokat is találtunk, medencelapát töredékét és hosszúcsontok darabjait. A sír minden bizonnyal a vízmosás felső szélén volt, ettől lefelé vitte a töredékeket a víz. Nem lehetett mélyen, kb. 50–60 cm mélységben mosta ki az utat az áradat. A 19. században a Marbesatz-dűlőben már találtak egy kelta sírt, helye ma már pontosabban nem meghatározható. Nováki Gyula 1964-ben szintén bejelentés alapján egy kora vaskori sírt azonosított a közelben. Ez a lelőhely a prэшáz közelében volt, tehát a dűlő ellenkező végében. Amennyiben ezek a jelenségek összefüggenek, itt egy hosszú ideig fennálló, nagy kiterjedésű temető feltételezhető.

GABRIELI GABRIELLA

354. Sopron, Potzmann-dűlő II.

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró

2008. szeptember 24. és november 11. között megelőző régészeti feltárást végeztünk Sopron K-i határában, a 84. sz. elkerülő út, a városba bevezető Győri út és az Ikva-patak által határolt terület D-i részén (Hrsz.: 15671/6). A telket szinte teljes egészében feltártuk (9525 m²), mely enyhén a patak felé lejt. A későbbiek során több helyen felfedeztük a patak egykori áradásaira

⁴¹ Pócz K.: Köz művek a római kori Magyarországon. Budapest, 1980. 65.